

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ**

Спеціальність: **І7 «Терапія та реабілітація»**,
спеціалізація **І7.01 «Фізична терапія»**
Освітньо-професійна програма: **Фізична терапія,
ерготерапія**
Код компонента в освітній програмі: **ОК14**
Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)
рівень**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **1**
Семестр(и): **1 (осінній), 2 (весняний)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **8 кредитів ECTS (240 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні
заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **іспит**
Пререквізити: **курс біології
загальноосвітньої середньої школи**

Кафедра/підрозділ: **Кафедра анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії,**
проспект Незалежності 12

Керівник освітнього компонента: доц. **Войницька Олена Михайлівна**
email: om.voinytska@kntmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.kntmu.edu.ua/course/view.php?id=5373>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення освітнього компоненту «Анатомія людини» являє собою адаптовану до потреб медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним здобувачем знань у світі природничо-наукових уявлень про розвиток, будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності асистента фізичного терапевта.

МЕТА КУРСУ: є набуття кожним здобувачем знань з анатомії у світі природничо-наукових уявлень про розвиток, будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності асистента фізичного терапевта.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Аналізувати інформацію про будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини;
- Визначити топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини;
- Трактувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіанти мінливості органів, вади розвитку;
- Інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини;
- Передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів;
- Визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організм у людини;
- Демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**Перелік тем лекцій (28 год.):**

1. Анатомія людини - як наука. Світова, Українська та Харківська анатомічні школи. Функціональна остеологія. Вчення про сполучення кісток. Функціональна артрологія.

2. Функціональна мієнологія.
3. Функціональна анатомія органів травлення. Очеревина.
4. Функціональна анатомія органів дихання. Плевра. Середостіння. Загальна анатомія органів ендокринної та імунної систем.
5. Функціональна анатомія серцево-судинної системи. Кровообіг плода. Функціональна анатомія лімфатичної системи.
6. Загальна та функціональна анатомія органів сечовиділення. Загальна та функціональна анатомія органів чоловічої та жіночої статевих систем. Промежина.
7. Вчення про нервову систему. Функціональна анатомія спинного мозку. Оболони.
8. Функціональна анатомія головного мозку. Оболони.
9. Провідні шляхи головного та спинного мозку.
10. Черепні нерви та анатомія органів чуття
11. Анатомія вегетативної нервової системи. Морфо-функціональні особливості будови, кровопостачання та іннервації органів тіла людини.
12. Судини і нерви голови та шиї. Судини і нерви верхньої кінцівки.
13. Судини і нерви грудної та черевної порожнин.
14. Судини і нерви тазу та нижньої кінцівки.

Перелік тем практичних занять (86 год.):

1. Організація навчального процесу на кафедрі анатомії людини. Предмет і задачі анатомії. Осі і площини тіла людини. Функціональна остеологія. Загальна характеристика хребтового стовпа. Хребтовий стовп у цілому. Загальні ознаки хребців. Будова ребер і груднини. Грудна клітка у цілому.
2. Кістки верхньої кінцівки. Кістки нижньої кінцівки.
3. Анатомія кісток черепа. Вікові і статеві особливості будови черепа
4. Вчення про сполучення кісток. Функціональна артрологія.
5. Функціональна мієнологія. М'язи і фасції спини. М'язи і фасції грудей. Діафрагма. М'язи і фасції живота. Топографія ділянок живота. Пахвинний канал.
6. М'язи та фасції голови та шиї. Топографія.
7. М'язи верхньої кінцівки. Фасції і топографія верхньої кінцівки.
8. М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки.
9. Підсумкове заняття «Функціональна анатомія опорно-рухового апарату».
10. Спланхнологія. Функціональна анатомія органів травлення. Анатомія очеревини.
11. Функціональна анатомія органів дихання. Загальна анатомія органів ендокринної та імунної систем.
12. Функціональна анатомія серцево-судинної системи. Функціональна анатомія лімфатичної системи.
13. Загальна та функціональна анатомія органів сечовиділення. Загальна та функціональна анатомія органів чоловічої та жіночої статевих систем.
14. Вчення про нервову систему. Функціональна анатомія спинного мозку.
15. Функціональна анатомія головного мозку.
16. Черепні нерви та анатомія органів чуття.
17. Провідні шляхи головного та спинного мозку.
18. Підсумкове заняття «Спланхнологія. ЦНС. Органи чуття».
19. Анатомія вегетативної нервової системи. Морфо-функціональні особливості будови, кровопостачання та іннервації органів тіла людини.
20. Судини і нерви голови та шиї.
21. Судини і нерви верхньої кінцівки.
22. Судини і нерви грудної та черевної порожнин.
23. Судини і нерви тазу та нижньої кінцівки.
24. Підсумкове заняття «Функціональна анатомія периферійної нервової, судинної та лімфатичної систем».

Перелік тем самостійної роботи студента (126 год.)

1. Описати основні етапи розвитку анатомії: історія розвитку анатомії в античні часи та епоху Відродження; історія розвитку українських анатомічних шкіл до ХХ сторіччя.
2. Оволодіти умінням застосовувати площини та осі щодо опису анатомічних об'єктів.
3. Оволодіти умінням: описати вікові особливості будови черепа; демонструвати на препаратах будову кісток; схеми з'єднання кісток.
4. Оволодіти умінням демонструвати на препаратах з'єднання між кістками.
5. Оволодіти умінням демонструвати на препаратах: м'язи тулуба; голови; шиї; кінцівок.
6. Оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову та описати топографію: органів травної системи; органів дихальної системи; органів сечової системи; органів жіночої та чоловічої статевих систем; органів імунної системи; органів ендокринної системи.
7. Оволодіти основами опису будови органів травної, дихальної, сечової та статевих систем.
8. Оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову серця, малювати схему великого та малого кола кровообігу.
9. Оволодіти основами опису будови головного мозку та його відділів.
10. Оволодіти основами опису схем провідних шляхів головного мозку.
11. Оволодіти умінням демонструвати на препаратах периферійні кровоносні судини та нерви, малювати схему нервових сплетень.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за розкладом кафедри чи за попередньою реєстрацією через корпоративну пошту кафедри.

Методи навчання: Розповідь-пояснення, демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання трупного матеріалу; робота за віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним трупом SynDaver; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Допуск до іспиту визначається у балах як середнє арифметичне балів ПНД за 2 семестри, min - 70, max - 120 та при відсутності пропусків аудиторних занять та незадовільних оцінок. Пропуски аудиторних занять та оцінки «незадовільно» відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Іспит оцінюється від 50 до – 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). Є сума балів за ПНД та іспиту від min – 120 до max - 200 і відповідає традиційній оцінці: «задовільно», «добре», «відмінно». Одержана здобувачем кількість балів з освітнього компоненту далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Анатомія людини : підручник : у 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін [та ін.]. – 7-ме вид., доопрац. – Вінниця : Нова Книга, 2019.
2. Неттер, Френк Г. Атлас анатомії людини з латинською термінологією: переклад 7-го англ. вид. / Френк Г. Неттер; наук. ред. укр. вид.: Л.Р. Матешук-Вацеба, Л.Ю. Смольська, Д.Ю. Коваль-Гнатів, К.: ВСВ «Медицина», 2023-655 с.
3. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські та англійські еквіваленти) / В. Г. Черкасов, І. І. Бобрик, Ю. Й. Гумінський, О. І. Ковальчук. – Вінниця: НоваКнига, 2010. – 392с.
4. Sobotta. Атлас анатомії людини. У двох томах / Sobotta; За редакцією Р. Путца та Р. Пабста.; переробка та редакція українського видання В. Г. Черкасова, переклад О. І. Ковальчука. – Київ, «Український медичний вісник». – 2010. – 840 с.
5. Анатомія людини: підручник / С. М. Білаш, М. М. Коптев, О. М. Проніна, О. М. Беляєва та ін. ; за ред. С. М. Білаша. – К. : ВСВ «Медицина», 2023. – 279 с.

Зав. кафедри анатомії людини,
клінічної анатомії та оперативної хірургії

Ігор КОЛІСНИК